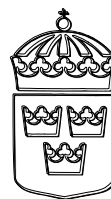

Regeringens skrivelse

2012/13:90

Nordiskt samarbete 2012

Skr.
2012/13:90

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 21 mars 2013

Fredrik Reinfeldt

Ewa Björling
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redogör regeringen för samarbetet under 2012 mellan de nordiska ländernas regeringar, med huvudsaklig inriktning på verksamheten i Nordiska ministerrådet.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
2	Målsättning och resultat	4
2.1	Gränshindersarbetet	4
2.2	Globaliseringsarbetet	5
2.3	Samarbetet med närområdet	7
3	Betydelsefulla resultat i övrigt inom respektive sakområde i Nordiska ministerrådet	8
4	Norden och EU	12
5	Det nordiska utrikespolitiska samarbetet	13
6	Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap	14
6.1	Försvarssamarbete	14
6.2	Samhällets krisberedskap	16
7	Bilateralt samarbete	16
7.1	Nordområdessamarbetet	16
7.2	Öresundssamarbetet	17
7.3	Övrigt nordiskt bilateralt samarbete	18
7.3.1	Danmark	18
7.3.2	Finland	18
7.3.3	Island	19
7.3.4	Norge	19
7.3.5	De självstyrande områdena	20
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 21 mars 2013	21

Regeringssamarbetet inom Nordiska ministerrådet har under drygt fyrtio år bidragit till att knyta våra länder närmare varandra. Nordens stora rikedom är befolkningen, dess kunskap, kompetens och kreativitet. Norden fungerar ofta som en föregångsregion. Det är därför viktigt att fortsätta att gemensamt vårda och utveckla dessa styrkor i syfte att bli ännu bättre på att synliggöra och använda oss av det vi har.

Under 2012 var Norge ordförande för regeringssamarbetet i Nordiska ministerrådet. Ordförandeskapet var inriktat på välfärd i Norden och har särskilt belyst frågor om arbete, grön tillväxt, kunskap och innovation samt förutsättningar för nordisk samhörighet.

För Sveriges del präglades året av förberedelserna inför ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2013. Statsminister Fredrik Reinfeldt presenterade det svenska ordförandeskapsprogrammet ”Den nordiska modellen i en ny tid” vid Nordiska rådets höstsession i Helsingfors. Sverige kommer särskilt att prioritera frågor om hur vi bekämpar utanförskap, inte minst arbetslöshet bland unga och hur vi ökar konkurrenskraften samtidigt som vi skapar ett hållbart samhälle med höga välfärdsambitioner. Det kommer också att handla om hur vi hanterar demografiska utmaningar när en allt mindre andel av befolkningen ska försörja allt fler.

Samarbetet under året har resulterat i två viktiga nyheter för 2013, införandet av en prioriteringsbudget och beslut om tematiska visionsdiskussioner i samband med samarbetsministermötena. Syftet med prioriteringsbudgeten är att skapa större dynamik i det nordiska samarbetet och att ge utrymme för innovativa satsningar som är nödvändiga för ett levande och väl fungerande nordiskt samarbete. På motsvarande sätt ska samarbetsministrarnas diskussioner bidra till att utveckla den politiska visionen i samarbetet.

Sverige blir det första ordförandelandet som får möjlighet att använda sig av prioriteringsbudgeten och har valt att prioritera fyra projekt, som rör ungdomsarbetslöshet, gruvnäring, arbetsplatsförlagt lärande och klimatföreningar.

Undanröjande av gränshinder fortsätter att vara ett högt prioriterat mål för det nordiska regeringssamarbetet. Ett antal konkreta gränshinder har under året fått en lösning och arbetet med att finna former för förebyggande av uppkomsten av nya gränshinder fortsätter. Under april 2012 genomfördes i samtliga nordiska parlament en temadiskussion om gränshinder.

Under 2012 har en översyn inletts av formerna för både gränshindersamarbetet och samarbetet med närområdena. Resultatet av detta arbete kommer att presenteras 2013.

Det nordiska samarbetet bygger i hög grad på en kulturell värdegemenskap där kultursamarbetet är en av hörnstenarna. Det nordiska kultursamarbetet är också en plattform för att öka kännedomen om och intresset för de nordiska länderna i vår omvärld.

Sverige har under 2012 varit ordförande i Arktiska rådet och detta uppdrag sträcker sig även vidare in i 2013. Sverige kommer också under 2013 att överta rollen som samordnare i det nordiska och nordisk-

baltiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet. Vidare har Sverige under året lämnat över ordförandeposten i Helsingforskonventionen (HELCOM) till Danmark.

Det bilaterala nordiska samarbetet har under det gångna året varit omfattande. Särskilt betydande har samarbetet med Island varit då Sverige aktivt arbetat för att stödja Islands EU-medlemskapsprocess.

Den goda dialogen och samverkan med Nordiska rådets svenska delegation har varit omfattande. Under våren 2012 genomfördes i Reykjavik den återinförda temasessionen under rubriken Arktis. År 2013 hålls temasessionen i Stockholm med temat Nordens utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik samt samhällssäkerhet.

2 Målsättning och resultat

2.1 Gränshindersarbetet

Gränshinder har under året stått högt på den politiska dagordningen. Den 11 april medverkade nordiska samarbetsministern Ewa Björling i en temadebatt om gränshinder i riksdagen. Sådana debatter hölls i april i de parlamentariska församlingarna i hela Norden.

Gränshindersforum har under året fortsatt sitt arbete med nordiska gränshindersfrågor. Med anledning av att mandatet för Gränshindersforum löper ut 2013 har de nordiska samarbetsministrarna beslutat att utarbeta en handlingsplan för det framtida nordiska gränshindersarbetet. Arbetet med de nya formerna för gränshindersarbetet påbörjades i en nordisk arbetsgrupp under året.

Vid den nordiska sessionen i Helsingfors under hösten redovisade de nordiska samarbetsministrarna ett flertal lösta gränshinder. Bland de lösta hindren fanns en ändring i den svenska trafikförordningen för att möjliggöra för tunga lastbilar att passera Sverige på väg till annat nordiskt land.

En expertgrupp med representanter för nordiska myndigheter, tillsatt på initiativ av Ämbetsmannakommittén för arbetsliv (ÄK-A) samt Ämbetsmannakommittén för social- och hälsofrågor (ÄK-S), lämnade i april 2012 sin slutrapport. I rapporten ingår problembeskrivning och lösningsförslag för 35 gränshinder som rör arbetsmarknaden, sociala frågor och social trygghet. Rapporten har varit uppe till diskussion vid de nordiska social- och hälsoministrarnas möte i juni 2012 och vid de nordiska arbetsministrarnas möte i september 2012. Arbetet med att försöka finna lösningar på de kartlagda gränshindren kommer att följas upp under det svenska ordförandeskapet.

Den nya reviderade nordiska konventionen om social trygghet undertecknades i Bergen den 12 juni 2012 och regeringen lade i december 2012 fram en proposition om godkännande av konventionen. Förutom nödvändiga anpassningar till EU-rätten har även behovet av att lösa vissa gränshinder i Norden varit en utgångspunkt för ändringarna i den nordiska konventionen.

Från och med 1 juni 2012 började Norge och Island att tillämpa de moderniserade samordningsreglerna i EU-förordning (EG) 883/2004 om

samordning av social trygghet och dess tillämpningsförfordning 987/2009. I och med detta tillämpar samtliga nordiska länder samma europeiska regelverk på detta område.

Genom ändringar i EU-förordningen 883/2004 är det nu möjligt för arbetspendlare att ha upp till 25 procents bisyssla i bosättningslandet. Enligt tidigare regler var det inte minst i Öresundsregionen svårt för gränsarbetare att ha bisyssla i hemlandet.

Under 2012 har, på svenskt initiativ, ett antal byggregler i Norden kartlagts och analyserats med syfte att se på möjligheterna till harmonisering av byggregelverken i Norden. Förutom arbetet med att harmonisera byggregler handlar samarbetet om att se hur man ska gå tillväga för att framtida EU-regler och standarder på byggområdet ska genomföras på ett likvärdigt sätt i Norden.

På skatteområdet har de nordiska Finansministrarna låtit göra en analys av beskattningsmetoder som är av betydelse för det nordiska dubbelskatteavtalet. Finansministerierna fann inga starka argument att frångå den beskattningsmetod som nu används i avtalet.

Deponering av moms vid införsel av arbetsmaskiner till och från Norge är ett problem för många företagare. Det norska skatteverket har fått i uppdrag att utarbeta ett förslag på lösning av denna fråga.

För att få ett så likartat regelverk som möjligt vid genomförande av EU:s nya kapitaltäckningsdirektiv arbetar de nordiska finansmyndigheterna med att se över möjligheten att nå en gemensam nordisk syn på genomförandet av direktivet.

I mars deltog statsrådet Ewa Björling tillsammans med finländska ministerkollegan Alexander Stubb vid invigningen av Nordkalottens gränstjänst i Haparanda/Torneå. Därmed finns det nu regionala informationstjänster längs gränserna till Sveriges tre grannstater. Statssekreterare Gunnar Oom deltog under hösten i markerandet av att svensk-norska Grensetjänsten verkat i tio år.

Samtliga nordiska länder omfattas av EU:s/EES inre marknad. EU:s nätverk SOLVIT hanterar företags och privatpersoners anmälningar om hinder för den fria rörligheten på EU:s inre marknad. Det svenska SOLVIT-centret har under året behandlat 16 ärenden angående den fria rörligheten i Norden, varav nio ärenden rörde Sverige.

2.2 Globaliseringsarbetet

Under 2012 har arbetet med det treåriga programmet Globaliseringsinitiativet inom hälsa och välfärd avslutats. I programmet har sju olika delprojekt ingått, exempelvis inkludering av utsatta grupper på arbetsmarknaden och effekter av förebyggande insatser av livsstilssjukdomar. Projekten har bl.a. resulterat i en rapport om inkludering av utsatta ungdomar i utbildning och arbete och utveckling av en modell för att främja sunda kostvanor bland förskolebarn.

Globaliseringsinitiativet avlöses av det treåriga programmet Hållbar Nordisk Välfärd, som är en gemensam satsning för social- och hälsosektorn och utbildningssektorn. Arbetet med detta program har påbörjats under 2012. Hållbar Nordisk Välfärd ska bidra till det nationella arbete som görs för att åstadkomma innovativa, nya och

väl fungerande lösningar på välfärdsproblemen i Norden. Programmet innehåller ett antal projekt inom tre insatsområden: Utbildning för arbete och välfärd, Hälsa och välfärd för alla samt Infrastruktur för hälsa och välfärd.

De nordiska miljöministrarna har tillsammans varit mycket aktiva i det internationella förhandlingsarbetet på miljöområdet inte minst inför och under FN:s globala miljökonferens i Rio och klimatkonventionens möte i Doha, Qatar. Statsministrarnas globaliseringsinitiativ har fullföljts inom bl.a. området textil och plastavfall.

De nordiska ländernas välfärd kommer i hög grad att påverkas av den hänsyn vi vill och måste ta till miljö och klimat, energiförsörjning, naturresursanvändning, livsmedelsförsörjning, samhällssäkerhet, ohälsa och åldrande. En hållbar utveckling ställer krav på samverkan mellan olika samhällssektorer, kunskapsområden och även över nationsgränser.

Under året antogs den reviderade nordiska strategin för hållbar utveckling som syftar till att främja tvärsektoriellt samarbete inom ministerrådet. Strategin ger långsiktiga riktlinjer för ministerrådets verksamhet fram till 2025 samt definierar prioriterade frågor för 2013–2018 inom följande tvärsektoriella områden: den nordiska välfärdsmodellen, livskraftiga ekosystem, ett förändrat klimat, hållbart nyttjande av jordens resurser samt utbildning, forskning och innovation. Dessutom ska Nordiska ministerrådet ha ett förnyat nordiskt indikatorset för hållbar utveckling.

Ett framgångsrikt genomförande av hållbarhetsstrategin förutsätter att de berörda fackministerråden tar ansvar för det gemensamma arbetet och omsätter målsättningar i strategin till konkreta åtgärder med mätbara mål.

Med utgångspunkt i strategin för hållbar utveckling har ett seminarium arrangerats inom ramen för Ministerrådet för fiskeri, vattenbruk, jordbruk, livsmedel och skogsbruk (MR-FJLS), *From New Nordic Food to New Rural Economy*, i anslutning till Rio+20-konferensen. Syftet var bl.a. att visa hur en regional satsning som Ny Nordisk Mat kan initiera och främja utvecklingen av nya, hållbara lokala ekonomier genom ökade krav på lokal produktion av råvaror. Vid seminariet diskuterades hur man kan utveckla en landsbygdsekonomi för att ta sig an frågor om hållbarhet i relation till livsmedels säkerhet, landsbygdsutveckling, genetiska resurser/biodiversitet och klimatförändring. Diskussionerna tog avstamp i erfarenheterna och filosofin bakom konceptet Ny Nordisk Mat.

Fortsatta framsteg har gjorts i arbetet med initiativet Harmonisering av den nordiska elmarknaden. Målet är att 2015 realisera en gemensam nordisk slutkundsmarknad för el, så att konsumenten fritt kan välja elleverantör i hela Norden. Arbetet bedrivs av de nordiska tillsynsmyndigheterna för elmarknaden (NordREG), som under året bl.a. utarbetat en färdplan för det fortsatta arbetet.

Initiativet Energi och transport avser att bidra till att göra Norden till en ledande region när det gäller utveckling, testning och användning av hållbara transportlösningar. Programmet har fokus på elektriska transporter och hållbara varutransporter och sammanlagt är 13 projekt finansierade. Initiativet avslutades 2012, men verksamheten kommer att pågå till mars 2014 för att alla projekt ska hinna färdigställas och resultaten kommuniceras.

Projektet Klimatvänligt byggande, som numera går under namnet Nordic Built (www.nordicinnovation.org/nordicbuilt), har utvecklats under 2012. Den 8 november lanserades ”The Nordic Built Challenge”, en tävling vars mål är att uppmuntra innovation och utveckling av hållbara och skalbara renoveringskoncept för vanligt förekommande byggnader i Norden. Tävligen baseras på den lanserade ”Nordic Built Charter”, där 10 principer och målsättningar för den nordiska byggsektorn presenteras.

Under året har Nordiska ministerrådet för kultur bistått USA:s mest centrala kulturinstitution Kennedy Center i förberedelserna inför den omfattande kulturfestivalen Nordic Cool i Washington D.C. i februari och mars 2013.

En röd tråd inom det nordiska jämställdhetsarbetet var frågan om ett aktivt deltagande av män och pojkar inom jämställdhetspolitiken och arbetet med jämställdhetsintegrering. På temat män och jämställdhet genomfördes en konferens om maskulinitet, kön, makt och hälsa i Oslo den 31 maj till denna togs en forskningsrapport om manspolitiken i Norden fram. På samma tema genomfördes en konferens om män och rekrytering till omsorgsyrken i Oslo den 27–28 november och en konferens om män, antifeminism och främlingsfientlighet i Oslo den 29–30 november. Under året arbetade Nordiska ministerrådet fram en modell för hur man framöver ska arbeta med jämställdhetsintegrering internt i Nordiska ministerrådet som ska genomföras 2013 i de olika fackministerråden. Jämställdhet är av betydelse för hållbar tillväxt och ett seminarium om detta genomfördes vid miljötoppmötet i Rio den 19 juni.

2.3 Samarbetet med närområdet

Nordiska ministerrådet har ett nära samarbete med länder och organisationer i Nordens närområde. Samarbete sker bland annat med Estland, Lettland, Litauen, Polen, nordvästra Ryssland, Östersjöstaternas råd, Arktiska rådet och Barentsrådet.

Östersjöstaternas råd har för arbetet med sitt nyinrättade projektstödsfacilitet tillsatt en koordinator, som sitter i Nordiska ministerrådets lokaler i Kaliningrad. Nordiska ministerrådet har också, tillsammans med Östersjöstaternas råd, tilldelats olika koordinerande funktioner i genomförandet av EU:s strategi för Östersjöregionen.

Ministerrådet för kultur har gett fortsatt stöd åt Nordliga dimensionens partnerskap för kultur (NDPC) och har åtagit sig att härbärgera partnerskapets sekretariat till och med 2013. Ett kulturforum, det fjärde i ordningen, arrangerades i Warszawa i december 2012. Huvudtemat var att utarbeta rekommendationer för finansiering av ”kulturella och kreativa industrier” (CCI). Nordiska ministerrådet samarbetar även med Nordliga dimensionens partnerskap för folkhälsa och socialt välbefinnande (NDPHS) när det gäller insatser på detta område i främst nordvästra Ryssland.

Sverige var under första halvåret ordförande i Helsingforskonventionen (HELCOM). Arbetet har inriktats på att genomföra Östersjöns aktionsplan och att förverkliga EU:s marina direktiv i Östersjöområdet att få till stånd en samverkan beträffande havsplanering.

Utbytet inom ramen för de nordisk-baltiska mobilitetsprogrammen har fortsatt. Mobilitetsprogrammet för offentlig förvaltning är från och med 2012 öppet också för kommunförbund. Målet är att nå en ännu bredare målgrupp för programmet och stödja ett närmare samarbete mellan de nordisk-baltiska länderna på lokal och regional nivå.

Ett samförståndsavtal (Memorandum of Understanding) inom utbildning och forskning slöts mellan Nordiska ministerrådet och Ryssland i S:t Petersburg den 29 september 2011. Mot bakgrund av Nordiska ministerrådets strävan att utveckla samarbetet med Nordens grannländer i väst har det under året tilldelats medel för att stödja projekt inom ramen för detta ändamål.

Konferensen Policy Challenges in Renewable Energy and Energy Efficiency genomfördes i oktober 2012 med hjälp av Nordiska ministerrådets kontor i Tallinn. Den var en mycket konstruktiv plattform för det nordisk-baltiska samarbetet och bidrog till informationsutbyte mellan de nordiska och baltiska länderna och internationell kompetens genom bl.a. Europeiska kommissionen och International Energy Agency (IEA).

Genom det nordiska miljöfinansieringsbolaget NEFCO (Nordic Environment Finance Corporation) har de nordiska länderna bidragit till en positiv utveckling av miljösituationen i våra östliga grannländer, särskilt Ryssland och Ukraina, genom en stor mängd investeringsprojekt när det gäller energihushållning, biobränslen, avloppsrening och miljövänlig produktion. Det finns en koppling mellan investeringsprojekten och miljösamarbetet i Barentsregionen och miljöinsatser i det Arktiska området där NEFCO under året kommit långt med att inrätta ett särskilt arktiskt investeringsinstrument (PSI).

Inom ramen för Barentsamarbetet där Finland är ordförande 2012–2013 har fortsatt arbete gjorts inom: Naturskydd, Vatten, Cleaner Production and Environmentally Sound Consumption och Hot Spot Exclusion. Projekten inom hotspotsarbetet har under året visat goda resultat och avskrivningsarbetet har varit prioriterat. Dessutom har fortsatt arbete gjorts kring klimatförändringar och beslut har tagits om att inrätta en särskild rådgivartjänst vid det internationella Barentssekretariatet.

Nordplus är ett samarbete mellan de åtta nordiska och baltiska länderna. Nordplus har under 2012 fortsatt att ge ekonomiskt stöd till olika typer av utbildningssamarbete.

3 Betydelsefulla resultat i övrigt inom respektive sakområde i Nordiska ministerrådet

Inom miljösamarbetet har ett nytt nordiskt miljöhandlingsprogram antagits under året. Programmet kommer att vägleda det nordiska samarbetet under sex år framåt.

Det nordiska miljömärket Svanen fortsätter att utvecklas i enlighet med den vision som miljöministrarna beslutade 2010. Allt fler produkter på

den nordiska marknaden Svanenmärks och kännedomen bland konsumenter är mycket god. Den gemensamma nordiska finansieringen fick under året en engångsvis höjning för arbete med kriterieutveckling för produktgrupper med fokus på klimat. Arbetet för en fastare nordisk organisation fortsätter.

MR-FJLS har under 2012 utarbetat ett nytt ramprogram för åren 2013–2016 som har sin utgångspunkt i bl.a. hållbar utveckling och med visionen ”Hållbarhet och konkurrenskraftig produktion i den gröna och blå sektorn av varor och tjänster med nordiska biologiska naturresurser som bas – till gagn för en hållbar utveckling av välfärden i Norden”. Man har under året varit framgångsrik i övergripande, tvärsektoriella prioriteringar såsom hållbar utveckling, grön tillväxt, forskningssamarbete och nabosamarbetet.

I samband med att Samnordisk Skogsforskning (SNS) firade sitt 40-årsjubileum under 2012 anordnades en välbesökt konferens som var intressant ur skogsforskningsperspektiv och policysynpunkt. SNS har fått mycket gott omdöme i utvärderingen och uppmanas att fortsätta sitt arbete att föra samman människor och möjliggöra samarbete.

Projektet Ny Nordisk Mat har aktivt och framgångsrikt arbetat med att sprida konceptet *Nordic Food Diplomacy* till ambassader och vid olika möten över världen. Projektet har också hållit en uppskattad konferens under hösten 2012. Under året har Ny Nordisk Mat utvecklat samarbetet mellan ett 80-tal nationella projekt i Norden som är inriktade på att utveckla barns förhållande till mat, upplevelse och hälsa.

Nordiskt Genresursercenter har under året arbetat aktivt med att kostnadseffektivisera verksamheten för att komma till rätta med de tidigare ekonomiska problemen.

Det norska ordförandeskapets program för fiske var ambitiöst och väl genomfört. Höjdpunkten var en konferens om fiskeripolitik i förändring som behandlade likheter och olikheter i utvecklingen av de nordiska ländernas politik, och framtida utmaningar. Ett flertal projekt beslöts som behandlar aspekter på ansvarsfull fiskeriförvaltning. Nordisk finansiering säkerställdes genom att samtliga länder efter en principiellt viktig diskussion ställde sig bakom vad som kommer att bli höjdpunkten på det svenska ordförandeskapsprogrammet för fiske, dvs. utarbetandet av riktlinjer för flerartsförvaltning.

Under 2012 har de nordiska länderna fortsatt sitt nära samarbete på livsmedelsområdet, inriktat på livsmedelskontroll, toxikologi, mikrobiologi, näring och lagstiftning, vilket syftar till en gemensam kunskapsuppyggning och ett gemensamt erfarenhetsutbyte.

De nordiska näringsrekommendationerna från 2004 har reviderats. Arbetet har letts av en nordisk arbetsgrupp och över 100 vetenskapliga experter har varit inblandade i revideringen. I de flesta fall har den omfattande genomgången inte gett anledning att ändra rekommendationerna, men en viktig nyhet är att de nya rekommendationerna fokuserar mer på vilka matvanor som är bra för hälsan, än på betydelsen av enskilda näringsämnen. Förslagen till förändringar har diskuterats på en nordisk nutritionskonferens i Island i juni 2012 och sedan behandlats i öppna konsultationer och hearings under hösten. De reviderade näringsrekommendationerna (NNR5) kommer att godkännas och lanseras under Sveriges ordförandeskap 2013.

Under 2012 har arbetet med att ta fram ett nytt samarbetsprogram inom arbetslivsområdet genomförts. Det nya programmet kommer att gälla under 2013–2016. Samarbetsprogrammet kommer att fokusera på de långsiktiga utmaningar som följer av globaliseringen och den demografiska utvecklingen, men samarbetet prioriterar även vid behov mer konjunkturellt betingade utmaningar som uppstår. Att främja arbetsutbudet och minska den strukturella arbetslösheten för både kvinnor och män är en huvudprioritering liksom att främja säkerhet, sundhet och välfärd inom arbetsmiljöområdet. Inom arbetsrättsområdet är en huvudprioritering att följa upp den nordiska modellens villkor, utmaningar och anpassningar samt att utveckla den i förhållande till ett ständigt mer globaliserat arbets- och näringsliv.

I september 2012 anordnades ett ministermöte med de nordiska arbetsministrarna på Svalbard. Under ministermötet diskuterades ländernas nya politiska initiativ på arbetslivsområdet. Utöver detta anordnades ett flertal temadiskussioner med arbetsmarknadens parter som bl.a. behandlade de nordiska välfärdsstaternas utmaningar, ungdomsarbetslösheten samt kvinnors deltagande i arbetslivet.

En strategi för det nordiska kultursamarbetet 2013–2020 diskuterades under året med en rad berörda aktörer och antogs sedan av kulturministrarna. Strategin syftar till att slå vakt om samarbetets kontinuitet och fokus, och fem särskilt relevanta teman har formulerats: Det hållbara Norden, Det kreativa Norden, Det interkulturella Norden, Det unga Norden och Det digitala Norden. Strategin ska förverkligas främst genom arbetet i ministerrådet för kultur och de nordiska institutionerna, samarbetet mellan de nationella kulturmyndigheterna samt satsningarna i de nordiska ordförandeskapens sektorprogram för kultur.

De nordiska kulturministrarna enades om ett lyft för nordisk barn- och ungdomslitteratur 2013–2015, som omfattar bl.a. Nordiska rådets nyinstituerade nordiska barn- och ungdomslitteraturpris, författarskola för unga, översättningsstöd samt aktiviteter under den nordiska biblioteksveckan. Norden var också temat för Bok- och biblioteksmässan i Göteborg, då Nordiska ministerrådet medverkade med en monter med omfattande program där nordisk litteratur lyftes fram och diskuterades.

Under året genomfördes en studie om ökad tillgänglighet för nordisk kultur i grannländerna, med utgångspunkt i en dialog mellan kulturministrarna och Nordiska rådets parlamentariker. Rapporten ”Tillgång till grannlandskultur i Norden” föranledde kulturministrarna att närmare börja undersöka hur digitaliseringen kan bidra till ökad spridning av nordisk kultur i grannländerna.

Under 2012 har ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) omorganiserat arbetssätt och organisation i syfte att göra verksamheten mer politiskt intressant. Därtill har arbetet på språkområdet utvärderats under året och en omorganisation inletts. Den nya organisationen kommer att träda i kraft den 1 januari 2014. Även ”Nordiskt nätverk för vuxnas lärande” (NVL) har under året utvärderats på uppdrag av Nordiska ministerrådet och bedömdes ha en viktig roll i det fortsatta arbetet inom det nordiska vuxenutbildningsområdet.

Nordiska ministerrådet redovisade i rapporten ”Vilja till forskning” (TemaNord 2011:572) resultatet av en översyn av det nordiska

forskningssamarbetet. De nordiska utbildnings- och forskningsministrarna har med utgångspunkt i rapporten 2012 diskuterat förutsättningarna för det nordiska forskningssamarbetet och arbetat vidare med de förslag som lämnats i rapporten.

Nordiska ministerrådets satsning på att stimulera samarbete mellan nordiska universitet och högskolor, Nordic Master Program (NMP), har fortsatt under året. NMP syftar till att stärka Norden som region, bidra till ökad konkurrensförmåga samt attrahera såväl nordiska som icke-nordiska studenter. Under 2012 accepterades fyra nya program. En arbetskommitté har lämnat förslag om NMP:s framtid, denna behandlas under 2013.

I oktober 2012 beslutade de fem nordiska ministrarna för forskning och utbildning att förlänga ett avtal om tillträde till högre utbildning. Avtalet ger studenter bosatta i annat nordiskt land möjlighet att studera på likvärdiga villkor som medborgarna i landet. Det land som tar emot nordiska studerande kompenseras ekonomiskt.

U-Map, en kartläggning av 112 nordiska universitet och högskolor har genomförts under året. U-Map är ett verktyg för att jämföra lärosätesprofiler och synliggöra nordiska universitet och högskolors styrkeområden.

Nordiska barn- och ungdomskommittén (NORDBUK) är Nordiska ministerrådets rådgivande och koordinerande organ i barn- och ungdomspolitiska frågor och hanterar årligen 4 miljoner DKK i projekt- och organisationsbidrag. Syftet är att stärka nordisk identitet bland barn och unga genom kulturella, sociala eller politiska aktiviteter. Sedan 2012 företräder Ungdomsstyrelsen Sverige i NORDBUK, i enlighet med myndighetens regleringsbrev 2012. NORDBUK har verkat för att inom Nordiska ministerrådet stärka det tvärsektoriella arbetet kring barn och unga där man under 2012 och 2013 kommer fokusera på ungdomsarbetslöshet och marginalisering.

Under 2012 genomfördes en utvärdering av Nordic School for Public Health, NHV (Nordiska högskolan för folkhälsovetenskap), i Göteborg på initiativ av ÅK-S. Rapporten utgör ett underlag för fortsatta diskussioner om den fortsatta inriktningen av verksamheten vid NHV.

De nordiska samarbetsministrarna beslutade under året om en ny organisation för det nordiska samarbetet i funktionshinderspolitiska frågor. Arbetet med den nya organisationen fortsätter under 2013.

Norge tog under 2012 initiativet till ett tjänstemannätverk inom folkhälsoområdet med syfte att skapa en grund för samarbete på området. Sverige kommer att bidra till arbetet under 2013.

Det nordiska samarbetet fortsätter att bidra till förbättringsarbetet på patientsäkerhetsområdet. Norge har under 2012, i samband med sitt ordförandeskap, tagit initiativ till att inrätta en arbetsgrupp med sakkunniga inom patientsäkerhetsområdet. Sverige avser att bidra till detta arbete under 2013.

I det nordiska samarbetsprogrammet för närings- och innovationspolitik 2011–2013 fick Sverige ansvar för fyrtonnsprojektet som nu går under namnet ”Communicating Nordic Green Solutions”. Under 2012 har en styrgrupp för projektet utsetts och en bakgrundsrapport har publicerats. I augusti hölls en workshop med fyra fokusområden för diskussion: Global marketing (winning new markets),

Creating and managing a brand, Centre of gravity and near markets och Innovative platforms of the future.

Vid en konferens i Oslo i november 2012 gavs en förhandspresentation av resultaten i Nordic Energy Technology Perspectives, som tillkommit genom ett samarbete mellan institutionen Nordisk energiforskning (NEF), International Energy Agency (IEA) och 14 ledande nordiska forskningsinstitutioner. Det är den första regionala upplagan av IEA:s välkända publikation Energy Technology Perspectives och den beskriver hur de nordiska länderna kan uppfylla sina nationella klimatmål och uppnå ett koldioxidneutralt energisystem 2050.

4 Norden och EU

De nordiska EU-länderna arbetar aktivt med att genomföra EU:s strategi för Östersjöregionen. Under 2012 genomförde EU en översyn av EU:s strategi för Östersjöregionen. Allmänna rådet (GAC) antog slutsatser den 26 juni med en tydligare mål- och resultat inriktning med tre övergripande mål: rädda havsmiljön, stärka sammanlänkningen i regionen och öka välståndet. Ett antal underlydande mätbara resultatmål ligger sedan som grund för en reviderad handlingsplan för strategin. Handlingsplanen väntas antas i början av 2013. Nordiska ministerrådet har aktivt deltagit i översynen av handlingsplanen och har bidragit med såväl kunskap som förslag till ett aktivare deltagande i genomförandet av strategin.

MR-FJLS har under året fortsatt sitt engagemang inom ramen för EU:s strategi för Östersjöregionen. Sverige är prioriteringsområdeskoordinator för fiskefrågor, och här har ett aktivt arbete bedrivits, liksom på skogsområdet där Sverige har ett huvudansvar för ett flertal skogsrelaterade projekt inom strategin. Under hösten 2012 medverkade företrädare för MR-FJLS i ett seminarium i Bryssel inom ramen för strategin, med syfte att sprida strategins budskap och ge kunskaper till tjänstemän verksamma på ambassader m.m.

Högt på agendan för MR-FJLS har frågan ett biobaserat samhälle legat. Nordisk kommitté för lantbruks- och matforskning (NKJ) har under året tagit ett initiativ till att utarbeta *the Nordic Bioeconomy Initiative*. Dokumentet har aktivt involverat SNS, AG-FISK, NordGen, NordForsk och NEF m.fl. Initiativet har goda möjligheter att förena den nordiska satsningen på Grön tillväxt med motsvarande aktiviteter inom EU. Arbetet inom SNS har bidragit aktivt till att öka insatserna för bioekonomi i Östersjöstrategin. Insatsen backades för övrigt upp av Skogsstyrelsen, vilket bidrog till det genomslag bioekonomi fått i Östersjöstrategin.

I samband med att ministerrådet för arbetsliv hade sitt möte på Svalbard diskuterades några aktuella frågor inom EU och EES, bl.a. tillämpningsdirektivet till det så kallade utstationeringsdirektivet. Inför kommande EU-ministermöten under 2012 träffades den nordisk-baltisk-polska EU-informationsgruppen inom arbetslivsområdet för att diskutera och informera om ländernas ståndpunkter i olika EU-frågor.

Sverige deltar i flera territoriella samarbetsprogram inom ramen för EU:s sammanhållningspolitik vars syften är att utveckla samarbetet över nationsgränserna. Programmen fokuserar på tillväxtfrågor men arbetar även med att identifiera och ta bort gränshinder för pendlare och näringsliv och främjandet av gränsöverskridande nätverk mellan företag och universitet.

Programmen löper fram till och med 2013. Genomförandet av programmen går bra och i slutet av 2012 var närmare 100 procent av programmens medel beslutade och fördelade till olika gränsöverskridande projekt. De vanligast förekommande projekten handlar om att främja fördjupat samarbete över nationsgränser för att stärka innovativa miljöer och ett hållbart och innovativt nyttjande och utveckling av naturresurser, kultur och kulturarv.

Under det finska ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2011 bildades en arbetsgrupp syfte att informera, utbyta nationella synpunkter och utreda förutsättningar för gemensamma ståndpunkter i frågor om EU:s sammanhållningspolitik. Under 2012 har gruppens arbete koncentrerats till att förbereda gemensamma ställningstaganden kopplat till målet om Europeiskt territoriellt samarbete 2014–2020. Samarbetet resulterade bl.a. i att ett uppdrag gavs till Nordregio att ta fram ett övergripande analysunderlag som stöd för såväl nationella som regionala ställningstaganden inför den kommande programperioden. Nordregio producerar kontinuerligt värdefulla rapporter som belyser territoriella och regionala förhållanden i Norden och har genomfört arbetet med handboken och övriga delar av programmet.

Under 2012 har arbetet med en nordisk gränsöverskridande tillgänglighetsdatabas med kartfunktion (Pin Point Norden) vidareutvecklats i samarbete mellan Sverige, Danmark, Norge och Finland. Denna möjliggör analyser av befolkningsunderlag eller potential för samordning av serviceutbud, räddningstjänst, kommunikationer etc.

Nordiska ministerrådet har under 2012 vidareutvecklat ett program för att ta fram regionala strategier för att hantera demografiska utmaningar och möjligheter. Det har resulterat i en handbok som bland annat innehåller 150 exempel på hur man kan arbeta med demografifrågor samt interaktiva kartor där regioner och kommuner kan se hur de ligger till avseende bland annat demografisk struktur och sårbarhet. En utlysning av projektmedel inom programmet har genomförts för att bidra till ytterligare metodutveckling och goda exempel.

5 Det nordiska utrikespolitiska samarbetet

Under året har Norge varit samordnande land för det nordiska utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet, vilket blir Sveriges uppgift 2013. Samarbetet är inne i en dynamisk fas och fortsätter att stärkas och fördjupas. Ett utrikesministermöte hölls i Stavanger i maj där ministrarna diskuterade fördjupat nordiskt samarbete, med utgångspunkt bland annat i Stoltenberg rapporten och den nordiska solidaritetsförklaringen. I september träffades de nordiska utrikes- och försvarsministrarna tillsammans i Bodö i Norge för att diskutera utrikes- och försvarspolitik.

Vid de nordiska utrikesministrarnas möte i oktober, i anslutning till Nordiska rådets session i Helsingfors, uttryckte Sverige och Finland sin beredvillighet att delta i luftrumsövervakning av Island tillsammans med Norge under de fyra första månaderna 2014. De nordiska utrikesministrarna diskuterade även nordiskt ambassadsamarbete och aktuella internationella frågor. Ministrarna kunde också konstatera att etableringen av ett nordiskt kommunikationsnätverk för att öka skyddet mot it-angrepp fortskred.

Arbetet med nordisk ambassadsamverkan har under året fördjupats och vid utrikesministermötet i Helsingfors meddelades att beslut fattats om viss samlokalisering i Rangoon, Islamabad, Hanoi och Dhaka. Sverige, Norge, Danmark och Finland har också bestämt att söka samlokalisering av sina ambassader i Reykjavik. Likaså det administrativa samarbetet har fortskridit under året.

Det nordisk-baltiska samarbetet samordnades under 2012 av Litauen. Vid utrikesministermötet i Vilnius diskuterades bland annat det Östliga partnerskapet och ministrarna kunde konstatera att den nordisk-baltiska kretsen inom ramen för ”Friends of Syria” hade hållit flera gemensamma anföranden. I mars lanserades en gemensam databas med aktuell information om ambassaders fastighetsbestånd för att underlätta eventuellt samlokalisering, uthyrning och liknande mellan de nordiska och baltiska utlandsmyndigheterna. Samarbetet har även konkret uttryckts i att diplomater från ett land har delat lokal med ett annat lands diplomater på några utlandsmyndigheter, exempelvis i Georgien och Moldavien.

Det nordiska FN-samarbetet kan också särskilt framhållas. Här kan nämnas tematiskt samarbete inom mänskliga rättigheter, jämställdhet och fredsskapande. Under året har de nordiska länderna exempelvis hållit gemensamma anföranden i FN:s säkerhetsråd om fredsbevarande och kvinnors deltagande i fredsprocesser samt om 1325-frågan kvinnor, fred och säkerhet.

6 Nordiskt samarbete inom försvar och samhällets krisberedskap

6.1 Försvarssamarbete

Det nordiska samarbetet är av stor vikt för Sverige. Under 2013 kommer även en särskild skrivelse om nordiskt utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiskt samarbete inklusive krisberedskap att överlämnas till riksdagen. Det är regeringens strävan att ytterligare fördjupa det nordiska samarbetet på det utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska området.

Under 2012 har det nordiska försvarspolitiska samarbetet fortsatt att fördjupas, vilket är i linje med regeringens strävan att genom praktiskt samarbete stärka ländernas möjligheter att främja gemensamma intressen och bidra till säkerhet och stabilitet. Den 1 januari 2012 tog Danmark över ordförandeskapet i det nordiska försvarssamarbetet, Nordefco. Efter bildandet av Nordefco i december 2009 innefattas en större del av försvarspolitiken i det nordiska samarbetet. Det danska ordförandeskapet

hade som huvudprioritering fördjupat internationellt samarbete om militära resurser och förmågor, så kallad *Pooling & Sharing*, att se över det nordiska samarbetet i östra Afrika, finna samarbeten gällande Arktis och genomföra ett nordiskt industriseminarium med fokus på *Green Defence*. Inom den säkerhets- och försvarspolitiska diskussionen ingick frågor om gemensamma strategiska utmaningar och även arbetet med att fortsätta att utveckla samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna. Sverige har prioriterat arbete med att skapa förutsättningar som möjliggör fördjupat och effektivt nordiskt försvarssamarbete på alla nivåer. En viktig uppgift har varit att fortsatt verka för en effektivare materielförsörjning och finna gemensamma nordiska lösningar. Under året har ett flertal åtgärder initierats för att utveckla det nordiska försvarssamarbetet på materielområdet. Under året har diskussioner genomförts kring fördjupat internationellt förmågesamarbete om militära resurser och förmågor. Genom ett nordiskt samarbete finns möjligheter till ökad försvarsförmåga, minskade kostnader och ökad uthållighet.

Under det danska ordförandeskapet hölls ett ministermöte i oktober i Skagen. Det hölls även ett nordisk-baltiskt ministermöte i november i Bryssel där möjligheter till fördjupat samarbete diskuterades. Vid ministermötet i Skagen undertecknades en gemensam avsiktsförklaring att ytterligare se över möjligheterna att etablera ett nordiskt samarbete kring taktisk flygtransportförmåga. Behovet av strategisk, operativ och taktisk rörlighet har blivit allt viktigare för ett effektivt utnyttjande av militära resurser. Samarbete kring taktisk flygtransport ökar den operativa förmågan, minskar de totala kostnaderna och ger bättre uthållighet. Vidare kom ministrarna överens om att genomföra en översyn av försvarssamarbetsstrukturen i sin helhet, fortsätta studera möjligheten för ett förstärkt och fördjupat nordiskt samarbete i Afghanistan, fortsätta se över stödet för afrikansk kapacitetsuppbyggnad samt att fortsätta undersöka möjligheten till konkret samarbete kring ett gemensamt nordiskt FN-bidrag. Under 2012 undertecknades på försvarsmaktsnivå avtal om övningssamarbete på flygsidan mellan Danmark och Sverige (Cross Border Training South, CBT S), med möjlighet även för Finland att underteckna. Avtalet är i allt väsentligt likalydande med det som redan är etablerat mellan Finland, Norge och Sverige i norr (CBT North). Samarbetet har fungerat mycket väl och är en möjlighet att öka den operativa effekten i övningar utan att kostnaden ökar i samma utsträckning. Ambitionen är att i närtid sammanföra CBT N och CBT S till *ett* nordiskt avtal för att uppnå ytterligare rationaliseringar.

Det nordiska försvarssamarbetet stärker den militära förmågan till nationella och internationella insatser, vilket i sin tur stärker gemensamma möjligheter att främja våra intressen och bidra till säkerhet och stabilitet såväl globalt som i Europa, men också i vårt närområde och på vårt eget territorium. Under hösten uttryckte även Sverige och Finland sin beredvillighet att delta i luftrumsövervakning av Island. I december godkände Natorådet Sveriges och Finlands deltagande i övnings- och träningsverksamhet i samband med Norges luftrumsövervakning av Island under det första kvartalet 2014.

6.2 Samhällets krisberedskap

De nordiska ländernas samarbete avseende samhällets krisberedskap – det s.k. Hagasamarbetet – utvecklades under 2012, dels genom ämbetsmannagruppens regelbundna arbete, dels genom det ministermöte som hölls i Reykjavik i november. Bland annat diskuterades frågor om it-säkerhet och utvecklingen av Hagasamarbetet. Dessutom presenterade Norge lärdomar utifrån 22-julikommissionens rapport om terrorattentaten i Norge den 22 juli 2011. Under 2013 kommer Sverige att leda arbetet och ett ministermöte i Stockholm planeras.

På it-säkerhetsområdet ansvarar Myndigheten för samhällsskydd och beredskap för att tillsammans med motsvarande myndigheter i Danmark, Finland, Island och Norge upprätta ett nordiskt kommunikationsnätverk för att öka skyddet mot it-angrepp (Fö2012/1751/SSK). Nätverket ska användas av de nationella CERT-organisationerna (Computer Emergency Response Team) i respektive land. Bakgrunden är att de nordiska länderna i stor omfattning delar samma problembild när det gäller informationssäkerhet.

Samarbetet har också resulterat i att de nordiska länderna gemensamt, i enlighet med Helsingforskonklusionerna, skapat ett nordiskt forum för risk- och kriskommunikation. Nordiska ministerrådet och NordForsk har beslutat om ett gemensamt nordiskt forskningsprogram från 2013 med finansiering i fem år.

Under 2012 genomfördes en övning med Svenska nationella ambulansflyget (SNAM) i Sverige och Finland. Kustbevakningen har deltagit i en nordisk miljöräddningstjänstövning inom ramen för Köpenhamnsavtalet där de nordiska länderna förbinder sig att samverka för att skydda havsmiljön när den är hotad. Kustbevakningen har även anordnat ett nordiskt RITS-seminarium (Räddningstjänst till sjöss).

7 Bilateralt samarbete

Det nära bilaterala samarbetet mellan de nordiska länderna är en viktig del av det nordiska samarbetet. Goda och välutvecklade bilaterala relationer mellan Sverige och de övriga nordiska länderna är mycket värdefullt eftersom det sker ett omfattande utbyte länderna emellan. Norden och Östersjöregionen kännetecknas av en stark tillväxt och att upprätthålla nära relationer är grundläggande för att behålla denna starka tillväxt.

På kulturområdet finns bilaterala fonder mellan Sverige och samtliga nordiska länder.

7.1 Nordområdessamarbetet

Under Barentsrådets överinseende har under flera år ett projekt bedrivits med finansiering från Nordiska ministerrådet avseende klimatuppvärmningens effekt på Barentsregionens fauna och flora. Projektutförare är Umeå universitet, och projektet har av Nordiska

ministerrådet beviljats medel för en tvåårig fortsättning. Nordiska ministerrådet är också engagerat i urfolksprojekt i Barentsregionen (bl.a. projektet ”Indigenous Entrepreneurship”). Under perioden 2011–2013 innehar Norrbottens län ordförandeskapet i Barents regionråd och samarbetar i flera projekt med Nordiska ministerrådet.

Ett möte på tjänstemannanivå genomförs årligen mellan sekretariaten och ordförandeskapen i de fyra organisationerna.

I maj 2011 tog Sverige över som ordförande i Arktiska rådet. Sverige lämnar över ordförandeskapet till Kanada i samband med det avslutande utrikesministermötet i Kiruna den 15 maj 2013. Under det svenska ordförandeskapet har rådet stärkts, inte minst genom upprättande av ett ständigt sekretariat i Tromsø, Norge. I Kiruna avser utrikesministrarna att anta en vision om framtida utmaningar och möjligheter samt om hur samarbetet ska utvecklas vidare under de kommande 16 åren. Frågor om hållbar utveckling, klimat och miljöskydd står högt på dagordningen. Det gäller inte minst frågorna om reducering av utsläpp av kortlivade klimatämnen, biologisk mångfald och försurning i Norra Ishavet. Men även intensifierad dialog med näringsliv om hållbar ekonomisk utveckling och urfolkens rättigheter behandlas. Nordiska ministerrådet är en av Arktiska rådets 26 observatörer och följer löpande Arktiska rådets arbete. Ett antal projekt inom ramen för det arktiska samarbetsprogrammet har genomförts i syfte att förbättra såväl den arktiska befolkningens levnadsvillkor som i den sociala och kulturella utvecklingen. Det har även gällt insatser för att bevara den ömtåliga arktiska naturen genom att regionens resurser utnyttjas på ett hållbart sätt och att bevara den biologiska mångfalden. Prioriteringarna i Nordiska ministerrådets arktiska samarbetsprogram för perioden 2012–2014 (”Hållbar utveckling i Arktis”) ligger väl i linje med svenska prioriteringar i regeringens strategi för den arktiska regionen (klimat, miljö, hållbar ekonomiskutveckling och mänsklig dimension). Under våren 2013 leder Sverige fördelningen av medel ur samarbetsprogrammet för 2014. I april 2013 planerar Nordiska rådet att i samband med temasessionen i Stockholm anordna ett seminarium om hållbart resursutnyttjande i Arktis.

7.2 Öresundssamarbetet

Antalet personer som dagligen pendlar mellan Sverige och Danmark har under 2012 minskat något och beräknades uppgå till cirka 17 000. Minskningen beror bland annat på den stärkta svenska kronan som har gjort det mindre ekonomiskt fördelaktigt för danskar att bosätta sig i Sverige och för svenskar att arbeta i Danmark. En annan bidragande orsak är att den danska regeringen har underlättat för tredjelandsmedborgare som gifter sig med danska medborgare att bosätta sig i Danmark. I slutet av november deltog samlingsministrarna från Sverige och Danmark i ett Öresundsseminarium där bilateral handel och gränshinder var i fokus.

I syfte att bidra till ökad integration i Öresundsregionen har medel som stått till regeringens förfogande avsatts för detta ändamål.

7.3 Övrigt nordiskt bilateralt samarbete

7.3.1 Danmark

Samarbetet med Danmark var fortsatt gott och mångfacetterat under 2012. I det program som ligger till grund för den danska regeringens arbete har nordiskt samarbete hög prioritet. Det danska ordförandeskapet i EU under första halvåret innebar en ökad besöksfrekvens på både politisk nivå och tjänstemannanivå, inte minst inför och under de nio informella ministermöten som arrangerades i Danmark. Sveriges Brysselbaserade ordförandeskap med ett begränsat antal högnivåmöten i ordförandelandet var en modell som även följdes från dansk sida. Dagen före Öresundsseminariet (se under Öresundssamarbetet) mötte statsrådet Ewa Björling den danska nordiska samarbetsministern Manu Sareen i Malmö. Gränshinder var en fråga som stod på dagordningen.

Den svensk-danska handeln sjönk under den ekonomiska krisen men har nu återhämtat sig. Under det första halvåret 2012 ökade den svenska exporten till Danmark mer än till övriga EU.

7.3.2 Finland

Det mycket nära samarbetet mellan Sverige och Finland har fortsatt under året, inte minst i EU-frågor, FN-frågor, nordiskt och nordisk-baltiskt samarbete, försvarsfrågor och säkerhetspolitik (inklusive krishanteringsinsatser och konfliktförebyggande). Både Sverige och Finland har också fortsatt att delta aktivt i samarbetet i vårt gemensamma närområde, bland annat beträffande Östersjön, Arktis och Barents.

Besöksutbytet med Finland har varit mycket omfattande även under 2012. Finlands nytilträdde president Sauli Niinistö med hustru Jenni Haukio avlade traditionsenligt statsbesök i Sverige den 17 till 18 april på inbjudan av HM Konung Carl XVI Gustaf. Presidentparet besökte bl.a. Sverigefinska skolan i Upplands Väsby, *Science for Life*-laboratoriet vid Karolinska Institutet och Finlandsinstitutet. Utöver statsbesöket har många bilaterala och andra besök gjorts i båda riktningarna. Ett stort antal svenska ministrar och statssekreterare har haft överläggningar med sina finska kollegor. Statsminister Reinfeldt och flera andra ministrar deltog också vid Nordiska rådets session i Helsingfors. Kontakterna och besöksutbytet mellan våra länders riksdagsledamöter har fortsatt. Ämbetsverk och myndigheter har träffat sina finska motsvarigheter.

I syfte att få bättre kunskap om vilka orsaker som ligger bakom den starka svenska konkurrenskraften och vilka åtgärder som Sverige har vidtagit för att ta tillvara arbetskraftsresurserna anordnade Ekonomiska Rådet i Finland ett möte på Finlands ambassad i Stockholm i november. Mötet leddes av statsminister Jyrki Katainen och ett flertal ministrar från den finska regeringen deltog. Finansminister Anders Borg och arbetsmarknadsminister Hillevi Engström var inbjudna att berätta om de svenska förhållandena.

Den svenska exporten till Finland ökade för tredje året i rad samtidigt som importen från Finland under året minskade jämfört med 2011.

Även 2012 har en miljon kronor lämnats till stöd för projektet Svenska nu i Finland. Syftet med bidraget är att stärka svenskundervisningen i finskspråkiga skolor. Regeringen har också beviljat ett motsvarande bidrag till projektet Finska nu i Sverige, vars syfte är att stärka användningen och skapa ett ökat intresse för det finska språket i Sverige.

7.3.3 Island

Sverige har aktivt stött Islands EU-medlemskapsprocess t.ex. genom besöksutbyte för diskussioner på olika sakområden. Sedan förhandlingarna inleddes under år 2011 hade vid årsskiftet 27 kapitel öppnats och 11 stängts provisoriskt. Enligt kommissionen är detta en oöverträffad takt för ett kandidatland och avspeglar Islands egna meriter i form av hög anpassningsnivå, god kännedom om EU:s regelverk liksom allmänt hög kompetens och kapacitet i förvaltningen.

Frågan om fördelning av makrillkvoter mellan kuststaterna i de europeiska delarna av Atlanten bidrog under året till ett omfattande informationsutbyte.

Ett initiativ för att främja strategiska partnerskap mellan svenska och isländska aktörer när det gäller den globala marknaden för geotermisk energi manifesterades bland annat genom en konferens på Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA) om Islands kompetens på detta område. Som en uppföljning planeras en affärsdelegation från Sverige till Island i syfte att konkret knyta flera partnerskap. Under året etablerades, efter ett initiativ från ambassaden, även ett samarbetsprojekt där isländska designer samverkar med svenska företag.

Handeln mellan Sverige och Island är relativt blygsam. Många islänningar har bott en tid i Sverige och åtskilliga importerade svenska produkter kan köpas i de isländska livsmedelsbutikerna.

Arbetsmarknadsminister Hillevi Engström besökte Island för att närmare studera landets arbetsmarknadspolitik när det gäller frågan om ungdomsarbetslöshet samt det höga arbetskraftsdeltagandet bland äldre på Island.

Regeringen bidrog under året med ekonomiskt stöd till den svensk-isländska samarbetsfonden och dess verksamhet.

7.3.4 Norge

Den bilaterala relationen har under året präglats av ett fortsatt mycket nära samarbete inom ett brett spektrum av områden samt ett fortsatt tätt besöksutbyte i båda riktningarna, inte minst med anledning av Norges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet.

Utvecklingen i Arktis och i nordområdena, som är den norska regeringens främsta utrikespolitiska prioritering och tilldrar sig ett ökande globalt intresse, har alltmer kommit stå i fokus för samarbetet med Norge.

Norge är, tillsammans med Tyskland, Sveriges viktigaste handelspartner. Under året ökade svensk export till Norge med 7 %. Härutöver fortsatte den s.k. gränshandeln av varor från Sverige till Norge

att öka och omsatte under året ca 12 miljarder norska kronor. Även antalet svenskar som bor och arbetar i Norge fortsatte att växa under 2012.

Den 1 januari 2012 trädde avtalet mellan Sverige och Norge om en gemensam elcertifikatmarknad i kraft, vilket innebär att länderna har ett gemensamt stödsystem för förnybar elproduktion. Det är ett unikt samarbete och det första praktiska exemplet på tillämpning av samarbetsmekanismerna i EU:s förnybartdirektiv.

Regeringen bidrog till projekt i regi av informations- och rådgivningstjänsten Grensetjänsten i Morokulien på den norsk-svenska gränsen. Projektet syftade till att utöka informationstjänsternas inriktning mot näringslivet.

7.3.5 De självstyrande områdena

Besöksutbytet mellan Sverige och Åland är livaktigt. Ålands nya lantråd Camilla Gunell besökte Stockholm i november 2012 och träffade statsminister Reinfeldt i Rosenbad. Den svenska riksdagens talman Per Westerberg deltog tillsammans med sin finska kollega i den åländska självstyrelsens 90-årsjubileum i Mariehamn i juni 2012. Tidigare under året besökte det åländska lagtingets talman Britt Lundberg sin svenska motsvarighet. Under hösten inleddes också ett studiebesöksutbyte mellan svenska och åländska parlamentariker, och en vänförening mellan Sverige och Åland bildades i den svenska riksdagen hösten 2012.

I augusti 2012 presenterades en studie av handeln mellan Åland och Sverige. Studien, som finansierats gemensamt av Sveriges generalkonsulat i Mariehamn, Ålands landskapsregering och en lokal näringslivsorganisation, visade att exporten från Sverige till Åland 2011 låg på cirka 2,5 miljarder kronor.

Under 2012 har det bilaterala samarbetet mellan Sverige och Grönland varit inriktat på dialog om och bevakning av det grönländska arbetet med att skapa förutsättningar för utländska investeringar till Grönland med inriktning på råvaruutvinning. I december 2012 antog det grönländska landstinget den s.k. storskalighetslagen som sätter ramarna för hur utländska investerare kan etablera verksamhet i Grönland. Lagen ska under 2013 behandlas av Folketinget. Under 2013 kommer Grönland sannolikt att ge etableringsgodkännande för en järnmalmsgruva och ett aluminiumsmältverk.

Under året har inga bilaterala besök eller möten ägt rum utöver ambassadens löpande arbete och det arbete som bedrivits inom Arktiska rådet under svenskt ordförandeskap.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 21 mars 2013

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, ordförande, och statsråden Björklund, Bildt, Ask, Larsson, Erlandsson, Hägglund, Carlsson, Borg, Billström, Adelsohn Liljeroth, Björling, Norman, Attefall, Kristersson, Elmsäter-Svärd, Hatt, Ek, Löf, Enström, Arnholm

Föredragande: statsrådet Björling

Regeringen beslutar skrivelse 2012/13:90 Nordiskt samarbete 2012